

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ НЕЗАВЕРШЕНОГО ВИРОБНИЦТВА

Трансформація економіки України вимагає адекватних змін і у структурі господарського обліку. Одним із важливих завдань цієї програми є надання методичної допомоги бухгалтерам у впровадженні та використанні реформованої моделі обліку.

Необхідним є перегляд концепції облікової системи України, а саме: визначення видів обліку, їх завдань, мети та місця в загальній системі, а також усіх об'єктів обліку з метою визначення їх значення та функцій. Все це відноситься і до такого облікового об'єкту, як незавершене виробництво.

Сучасні умови господарювання характеризуються тим, що промислові підприємства України працюють не на повну потужність і неритмічно, що є наслідком кризових явищ. В цих умовах організація виробничого процесу вимагає необхідності розробки методичних підходів до обліку процесу виробництва та його результатів, зокрема, і незавершеного виробництва.

Досвід реалізації стандартів з обліку на практиці показав, що проблема оцінки незавершеного виробництва не вирішена на достатньому методичному рівні.

Для цього потрібно:

- удосконалити стандарт 16 «Витрати»;
- визначити оптимальний розміру комплектних залишків;
- максимально поєднати вимоги фінансового, управлінського та податкового видів обліку.

На теоретичному рівні питання виробничого обліку незавершеного виробництва розглядали такі вчені, як П.С. Безруких, О.С. Бородкін, Б.І. Валуєв, М.В. Кужельний, А.Ш. Маргуліс, В.Ф. Палій, В.В. Сопко, М.Г. Чумаченко та інші, а серед економістів можна зазначити Д.У. Бікулову, М.Д.Дейнеку, Л.Є. Логінова, В.Г. Маршала, Т.І. Матвєєву, В.П.Савіна, П. Савічева. Проте, їхні дослідження здійснювалися в умовах функціонування централізованої економіки, ритмічності та безперервності роботи підприємств, у період до початку реформування облікової системи країни.

На основі теоретичних і практичних матеріалів щодо обліку незавершеного виробництва, його сутність слід розглядати через зміст,

який складається із комплексу ознак, що зумовлюються рівнем узагальнення, типом і видом виробництва, методом калькулювання, рівнем управління промислового підприємства.

В умовах реформування облікової системи посилюється значення обліку незавершеного виробництва, оскільки розширюється коло завдань з визначення його обсягу та вартості. Незавершене виробництво виступає об'єктом у системі фінансового, управлінського та податкового обліку.

В основу організації обліку незавершеного виробництва на підприємстві мають бути покладені такі принципи: обґрунтований і свідомий вибір методики обліку незавершеного виробництва; відповідність організаційно-економічним особливостям підприємства; формування єдиного інформаційного потоку та автоматизація облікового процесу.

Дослідження цієї проблеми дозволяє виявити особливості організації і управління діяльністю підприємств та складові облікової політики, що оптимізують облік незавершеного виробництва, а саме: використання подетально-поопераційного чи подетального виду оперативного обліку деталей, впровадження елементів нормативного методу, напівфабрикатний варіант зведення витрат, наявність складських приміщень у кожному виробничому підрозділі, щомісячне проведення інвентаризації незавершеного виробництва, оцінка його залишків за статтями калькуляції.

Особливість обліку незавершеного виробництва полягає в тому, що його регламентовано двома стандартами: ПБО 9 «Запаси» та ПБО 16 «Витрати», які визначають формування у фінансовому обліку інформації про запаси та витрати підприємства і розкриття її у фінансовій звітності. Проте, цими стандартами не врегульована оцінка при складанні фінансової звітності такого специфічного виду запасів, як незавершене виробництво:

- ПБО 9 лише визначає незавершене виробництво, як запас, та робить посилення, що його первісною вартістю визнається виробнича собівартість, яка визначається за змістом ПсБО 16, в якому наводиться порядок формування виробничої собівартості продукції, робіт та послуг, а регламентація незавершеного виробництва не врегульована;
- ПБО 16 містить визначення нормальної потужності, проте не зазначає порядку формування цього показника, його взаємозв'язку із загальновиробничими витратами та необхідність співставлення із залишками незавершеного виробництва.

У відповідності до ПсБО 9 та 16 доцільно формувати собівартість незавершеного виробництва подібно до виробничої собівартості про-

дукції, робіт та послуг, коли до її складу необхідно включати загально-виробничі витрати, проте пропонований ПсБО 16 порядок розподілу загально-виробничих витрат не враховує необхідність їх віднесення на залишки незавершеного виробництва. Тому нами запропоновано:

- по-перше, уточнити редакцією ПсБО 16, в якому має бути зазначено, що його дія поширюється і на незавершене виробництво;
- по-друге, при виборі показника вимірювання нормальної потужності крім особливостей організації виробничого процесу, передбачити можливість його застосування по відношенню до незавершеного виробництва; визначити базу розподілу загально-виробничих витрат з врахуванням рівня використання виробничої потужності;
- по-третє, для розподілу загально-виробничих витрат між готовою продукцією та незавершеним виробництвом рекомендовано використання бази, які подібні до бази розподілу цих витрат між окремими видами готової продукції та собівартістю готової та реалізованої продукції. Вибір бази розподілу загально-виробничих витрат ґрунтується на особливостях організації виробничого процесу кожного конкретного підприємства, а також зв'язку між зміною загально-виробничих витрат і бази розподілу.

Ці рекомендації спрямовані на поліпшення якості обліково-аналітичної інформації, створення наукової основи для прийняття ефективних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затв. наказом Міністерства фінансів України від 31. 12. 99 р №318.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20.10. 2007 р. № 237. // Все про бухгалтерський облік. – 2000. – № 11 (436). – с. 88-90.
3. Ткаченко Н. Бухгалтерський облік незавершеного виробництва, незавершених робіт (послуг) / Н. Ткаченко // Все про бухгалтерський облік. – 2007. – № 30 (333).- с. 21-24.
4. Сопко В. Бухгалтерський облік. Навч. посібник / В. Сопко. -К.: КНЕУ, 2008.- 44 с.
5. Пушкар М.С., Семанюк В.З. Гудзь Н.В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник – Тернопіль: Астон, 2009.–252 с.

Науковий керівник: д.е.н., професор Пушкар М.С.